

УДК 336.233.2

О.М. Бондаренко, А.П. Зубченко

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК В КОНТЕКСТІ НАРАХУВАНЬ ТА УТРИМАНЬ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

У даній статті розкрито сутність, визначені ставки єдиного соціального внеску, а також проаналізовано переваги та недоліки впровадження даного внеску.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхові фонди.

В данной статье раскрыто сущность, определены ставки единого социального вклада, а также проанализированы преимущества и недостатки внедрения данного взноса.

Ключевые слова: единый социальный взнос, общеобязательное государственное социальное страхование, страховые фонды.

This article explores the essence and provides rates of the common social contribution, analyzes advantages and disadvantages from contribution implementation.

Key words: common social contribution, compulsory national social insurance, insurance funds.

Постановка проблеми. Чинна система загальнодержавного соціального страхування на сьогодні є недосконалою, характеризується громіздкістю законодавчих актів, постійною зміною ставок відрахувань у державні фонди соціального страхування, частою зміною форм звітних документів та порядку їх заповнення. [5]

Розрахунки з оплати праці та за обов'язковим страхуванням є окремим об'єктом бухгалтерського та податкового обліку підприємств. Від існуючого порядку стягнення зборів значним чином залежать витрати часу бухгалтерської служби. З іншого боку, рівень оподаткування зборами впливає на зайнятість, обсяги тіньових розрахунків з оплати праці, її фактичний рівень. [3]

Одним із напрямків вдосконалення системи загальнодержавного обов'язкового соціального страхування в Україні стало прийняття Верховною Радою України Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI (Закон «Про ЄСВ»). Очевидно, що даний закон вніс багато нововведень щодо порядку обчислення, методики нарахування та документального обліку розрахунків підприємств із соціальними фондами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оптимізації механізмів сплати зборів на обов'язкове державне і пенсійне страхування присвячені праці В.П. Завгороднього, В.Я. Савченко, М.Я. Дем'яненка, Ф.Ф. Бутинця та ін. Проте і в монографіях і в періодичних виданнях питання розрахунків з оплати праці і соціальних виплат, як правило, розглядаються окремо. Разом з тим, практика вимагає комплексного підходу до вирішення проблеми удосконалення механізмів сплати ЄСВ в сучасних умовах господарювання. [3]

Невизначена раніше частина проблеми. Ухвалення Закону «Про ЄСВ» вимагає детального аналізу та розтлумачення нововведень щодо обліку заробітної плати та розрахунків із соціальними фондами.

Мета статі. Визначити позитивні та негативні наслідки, пов'язані із впровадженням єдиного соціального внеску.

Виклад основного матеріалу.

Відповідно до абз 2 п.1 ст. 1 Закону України «Про ЄСВ» єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Також у даному пункті ст. 1 абз. 7 відмічено, що Пенсійному фонду України (ПФУ) надано повноваження щодо збору та ведення обліку страхових коштів, контролю повноти та своєчасності їх сплати та інші функції [1].

Це фактично означає, що Пенсійний фонд став монопольним фіскальним органом, що підпорядковується державі, адже ЄСВ підлягає обов'язковій сплаті в незалежності від того, яким є фінансовий стан платника. Ми вважаємо що такі нововведення позбавляють контролювати діяльність фондів з боку профспілок та роботодавців. Крім того, немає таких державних органів, які б контролювали прозорість діяльності Пенсійного фонду, де можливе хабарництво та корупція.

Відповідно до п.1 та п. 4 ст. 7 розділу 3 єдиний внесок нараховується для платників на суму нарахованої заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. В абз. 4 п.1. ст.1 зазначено, що максимальна величина бази нарахування єдиного внеску - максимальна сума доходу застрахованої особи, що дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом, на яку нараховується єдиний внесок (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Розмір максимальної суми доходу, на який нараховується ЄСВ на 2011 рік

Період	Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску(грн.)
31 січня 2011 року	14115
31 квітня 2011 року	14400
31 жовтня 2011 року	14775
31 грудня 2011 року	15060

Ставки нарахування внеску варіюються для приватних підприємств, бюджетних організацій та фізичних осіб-підприємців. Нижче у таблиці наведені ставки нарахування та утримання ЄСВ.

Таблиця 2

Ставки нарахування та утримання ЄСВ [4]

1. Для роботодавців – юр.ос незалежно від форми власності	
Нарахування	%
Сума нарахованої зарплати за видами виплат	від 36,76% до 49,7%.
Сума оплати перших 5 днів тимчасової непрацездатності за кошти роботодавця (лікарняні)	33,2%
Утримання	%
Сума нарахованої зарплати за видами виплат	3,6%
Сума оплати перших 5 днів тимчасової непрацездатності за кошти роботодавця (лікарняні)	2%
2. Для підприємців фіз. ос	
Нарахування	%
Сума доходу(прибутку), отриманого від їх діяльності	34,7% - обов'язково
	36,6% - при добровільній участі у соцстрахуванні від непрацездатності
	36,21% - при добровільній участі у соцстрахуванні від нещасного випадку
	38,11% - при добровільній участі у соцстрахуванні від непрацездатності та від нещасного випадку
Утримання	%
Сума нарахованої зарплати за видами виплат	3,6%
Сума оплати перших 5 днів тимчасової непрацездатності за кошти роботодавця (лікарняні)	2%
1. Фіз. ос, з якими укладено цивільно – правовий договір	
Нарахування	%
Сума винагороди за виконання робіт	34,7%
Утримання	%
Сума винагороди за виконані роботи	2,6%

Отже, зважаючи на те, що ставки внеску диференційовані, на нашу думку єдиний внесок доцільніше називати консолідованим, що точніше визначає його суть.

На нашу думку, для того, щоб дати оцінку змінам, які відбулися із запровадженням єдиного соціального внеску, потрібно проаналізувати позитивні та негативні моменти, з якими зіштовхнулись роботодавці, наймані працівники та Пенсійний фонд України (табл.3).

Позитивні та негативні наслідки від запровадження ЄСВ

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Для бухгалтерів та керівників підприємств	
☛ Зникла потреба реєстрації в декількох фондах соціального страхування	☛ Збільшилась відповідальність за несвоєчасний перерахунок внеску
☛ Скоротився час бухгалтера на проведення утримань та нарахувань на заробітну плату	☛ Збільшилися випадки несвоєчасної виплати лікарняних та допомоги по безробіттю
☛ Зменшилась кількість звітних форм з оплати праці	☛ ЄСВ необхідно сплачувати на різні рахунки залежно від ставок та видів платежів
☛ Скоротився час та витрати на перерахунок ЄСВ	☛ Зріс ризик сплати ЄСВ не на той рахунок
	☛ Збільшилось соціальне навантаження на фіз.ос. – підприємців, адже вони крім сплати єдиного податку мають тепер додатково сплачувати ЄСВ
	☛ Із запровадженням ЄСВ витрати на фонд оплати праці не зменшились, що провокує підприємства йти у тінь.
Для найманих працівників	
☛ Запровадження нормативної бази щодо ЄСВ може дати поштовх для подальших реформ в сфері соціального страхування і пенсійної реформи зокрема.	☛ Утримання із заробітної плати не зменшились
Для працівників пенсійного фонду	
☛ Формування єдиної бази дозволяє швидко виявляти неплательників та порушників	☛ Збільшення об'єму роботи та відповідальності за контроль сплати ЄСВ
☛ Загальні правила стягнення внеску та єдина форма звітності підвищує ефективність роботи	

Висновки. Із прийняттям Закону «Про ЄСВ» змінилася методика підрахунку нарахувань та утримань із заробітної плати, звітність, що подається у фонди соціального страхування. Зараз триває процес вивчення та адаптації до нового законодавства та форм звітності.

На думку колективу авторів, які розробляли Закон України «Про ЄСВ», в перспективі ЄСВ дасть змогу скоротити адміністративні видатки, зекономити час бухгалтерів на подачу звітності, зменшити кількість контролерів і сприятиме розвитку підприємництва. Роботодавець буде сплачувати відрахування за одним платіжним дорученням, надавати один звіт і мати одного контролера, а не чотирьох. Централізована база даних про роботодавців і застрахованих осіб дасть

зможу швидко виявити неплатників, що сприятиме скороченню "тіньової" економіки, підвищенню прозорості системи та збільшенню надходжень до фондів. [5]

На нашу думку наслідки від запровадження ЄСВ занадто перебільшені. Адміністративні видатки навряд чи скоротяться, адже всі чотири фонди продовжують функціонувати і на їх утримання витрачаються кошти з бюджету. Навпаки, видатки з бюджету до Пенсійного фонду збільшаться на вдосконалення та впровадження оновлень до програмного забезпечення для подачі звітності (АРМ Звіт страхувальника) та формування єдиної електронної бази даних про страхувальників. Для того, щоб насправді скоротити адміністративні видатки, необхідно радикально реорганізувати систему соціального страхування шляхом закриття всіх чотирьох фондів та утворення принципово нового єдиного фонду, між спеціалізованими відділами якого розподілити функції існуючих фондів.

Ще одна перебільшена перевага ЄСВ – це подача єдиного звіту. Насправді, звітують до ПФУ з одним звітом лише ті роботодавці, у яких немає заборгованості щодо виплати заробітної плати та які повністю розрахувались з фондами соціального страхування до запровадження ЄСВ. Всі інші щоквартально звітують щодо сум заборгованості до всіх чотирьох фондів. Для розвитку підприємництва дане нововведення теж навряд чи сприятиме, навпаки, просліджується тенденція щодо зменшення кількості підприємців – спрощенців.

Отже, ми вважаємо, що запровадження ЄСВ – це, безумовно, позитивний крок у реформуванні системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, але необхідно в подальшому коректувати прогалини в існуючому законодавстві та намагатися здійснити більш масштабні та раціональні зміни в законодавстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України « Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування » [Текст] / Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI
2. Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо строків виплати заробітної плати» [Текст] / Закон України від 23.09.2010 № 2559-VI
3. Бражник Г.Д. «Запровадження єдиного соціального внеску через податковий механізм» [Текст] / Таврійський державний агротехнологічний університет
4. Васильєв Г. «Як стати платником єдиного внеску» /газета «Все про бухгалтерський облік» №4 від 12.01.2011 [с.6]
5. Новосельська Л.І., Оліярник М.П. «Напрями вдосконалення системи загальнообов'язкового соціального страхування» [Текст] / Науковий вісник 2006, вип. 16.1, Національний лісотехнічний університет України [с.438-440]